



## ศึกษาสภาพและแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

### ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี

การ

### บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์

### ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

สุดารัตน์ เกตุทอง<sup>1\*</sup>

เกสร กอกอง<sup>2</sup>

รับบทความ: 30 พฤษภาคม 2568 แก้ไขบทความ: 19 มิถุนายน 2568 ตอบรับบทความ: 22 มิถุนายน 2568

#### บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฐมวัยและผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 230 คน แบ่งเป็นครูปฐมวัย 115 คนและผู้อำนวยการ 115 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี ที่จัดทำขึ้นเฉพาะสำหรับครูปฐมวัยและผู้อำนวยการโรงเรียน อย่างละ 1 ฉบับ การดำเนินงานวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การขออนุญาตเก็บข้อมูล การประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัด การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการเตรียมความพร้อม และด้านความพร้อมของครู และ 2) แนวทางการพัฒนาควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้และทักษะเชิงลึกของครู ในการจัดกิจกรรมที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการรายบุคคล พร้อมจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ที่ปลอดภัย มีคุณภาพและหลากหลาย สนับสนุนด้วยนโยบายชัดเจนและการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม โดยจัดประสบการณ์ให้ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ชีวิตประจำวัน ธรรมชาติรอบรู้ คณิตศาสตร์ และภาษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการที่สมดุลและเหมาะสมของเด็กปฐมวัยในบริบทดังกล่าว

**คำสำคัญ:** การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ปฐมวัย แนวคิดมอนเตสซอรี

<sup>1-2</sup> สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

\* อีเมล: sudaratch@gmail.com

# The Study of Conditions and Approaches for Organizing Early Childhood Learning Experiences Based on the Montessori Approach in the Context of the Office of the Basic Education Commission, Within the Jurisdiction of the Chumphon Primary Educational Service Area Office 2

Sudarat Ketthong <sup>1\*</sup>

Kasorn Kokong <sup>2</sup>

## Abstract

This study aimed to (1) examine the current conditions and (2) identify the development guidelines for early childhood learning experiences based on the Montessori approach within the context of the Office of the Basic Education Commission (OBEC), specifically in the Chumphon Primary Educational Service Area Office 2. A survey research methodology was employed. The sample consisted of 230 participants, including 115 early childhood teachers and 115 school principals responsible for implementing Montessori-based learning experiences in the 2024 academic year. A simple random sampling technique was used. The research instruments were two sets of questionnaires, specifically designed for early childhood teachers and school principals. The research process comprised four steps: obtaining permission for data collection, coordinating with relevant agencies, verifying data completeness, and analyzing and synthesizing the data. The findings revealed that (1) the overall condition of Montessori-based early childhood learning experiences was at a high level. The aspects were ranked from highest to lowest as follows: learning experience organization, preparedness, and teacher readiness. (2) Regarding development guidelines, emphasis should be placed on enhancing teachers' in-depth knowledge and skills in organizing child-centered activities, designing experiences appropriate to individual developmental needs, and creating safe, high-quality, and diverse learning environments and materials. These efforts should be supported by clear policies and appropriate budget allocations. The learning experiences should cover four key areas: practical life, sensory development, mathematics, and language, in order to promote balanced and appropriate development of young children in this context.

**Keywords:** Learning Experience Management, Early Childhood, Montessori Approach

---

<sup>1-2</sup> Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, Mueang District, Phitsanulok

\* Email: sudaratarch@gmail.com

## บทนำ

การศึกษาปฐมวัย เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์ในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อันเป็นการวางพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ตลอดจน การดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนด แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นความเหมาะสมกับวัย มุ่งส่งเสริมพัฒนาการที่สมดุลและความสุข ของผู้เรียน ผ่านการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงและการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างเด็กกับครูหรือ ผู้ดูแล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาปฐมวัยเป็นสิทธิพื้นฐานของเด็กทุกคน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของแต่ละ บุคคลอย่างเต็มที่และให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

แม้จะมีกรอบนโยบายที่ชัดเจนในระดับชาติ แต่ในทางปฏิบัติยังพบปัญหาและข้อจำกัดในการจัด การศึกษาปฐมวัยอย่างแพร่หลาย อาทิ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก การขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษา รวมถึงสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตลอดจนการขาดกลไกสนับสนุนอย่างเป็นทางการเป็นระบบจากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งส่งผลต่อ คุณภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยโดยรวม

ในบริบทของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ได้กำหนดให้ การพัฒนาคนเป็นยุทธศาสตร์หลักในการยกระดับศักยภาพการแข่งขันของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับ การเรียนรู้ตลอดชีวิตตั้งแต่ช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญของการพัฒนาสมองและการวางรากฐาน พฤติกรรมการเรียนรู้ในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) การจัดการศึกษาในช่วงวัยดังกล่าวจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างมีระบบ โดยเฉพาะการยกระดับคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดทางทฤษฎีที่เหมาะสมกับธรรมชาติของเด็ก

**แนวคิดมอนเตสซอริ** เป็นหนึ่งในแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับในระดับ สากลว่าเหมาะสมต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่าน การปฏิบัติจริงภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ได้รับการจัดเตรียมอย่างมีระบบ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ความมีระเบียบวินัย และความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบตามศักยภาพของแต่ละบุคคล (Lillard, 2017) จากผล การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้นตามแนวคิด มอนเตสซอริในภูมิภาคต่าง ๆ สามารถยกระดับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีนัยสำคัญ และได้รับการ ตอบรับในเชิงบวกจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ศึกษาแนวทางการนำแนวคิดมอนเตสซอริไปประยุกต์ใช้ในบริบท ระดับพื้นที่โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษาที่ยังอยู่ระหว่างการพัฒนา ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย จึงมีความสนใจศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิด มอนเตสซอริ ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงระบบ

ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอริ บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอริ บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

### วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

#### แนวคิดการจัดการประสบการณ์เรียนรู้แบบมอนเตสซอริ

การจัดการประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดของมอนเตสซอริ เป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเหมาะสมต่อพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยต้น ซึ่งเป็นช่วงที่สมองมีพัฒนาการสูง และมีความสามารถในการเรียนรู้ผ่านการซึมซับอย่างเป็นธรรมชาติ โดยแนวคิดมอนเตสซอริยึดหลักว่าการเรียนรู้ควรเกิดขึ้นจาก “การลงมือปฏิบัติจริง” ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ได้รับการจัดเตรียมไว้อย่างเหมาะสม ครุจึงมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากกว่าเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรง (มลฤดี วิชาศรี, 2561)

ปรัชญาสำคัญของแนวคิดมอนเตสซอริ คือการมองว่า “มือคือเครื่องมือของสมอง” ซึ่งสื่อถึงการให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เน้นการเคลื่อนไหว การสัมผัส และการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อให้เด็กได้พัฒนาการรับรู้ ความคิด และการควบคุมตนเองอย่างเป็นระบบ แนวคิดนี้เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเด็กแต่ละคนสามารถเรียนรู้ในจังหวะและความสนใจของตนเอง ผ่านการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม โดยไม่ถูกจำกัดด้วยโครงสร้างตายตัว ครูมีหน้าที่จัดเตรียมสื่อ วัสดุ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากภายในของเด็ก ไม่ใช่จากการบังคับภายนอก (พัทธนันท์ ปาเป็ง, 2562)

โครงสร้างของหลักสูตรมอนเตสซอริสำหรับเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น 3 หมวดหลัก ได้แก่ 1) กลุ่มประสบการณ์ชีวิตประจำวัน เพื่อส่งเสริมวินัย ความรับผิดชอบ และทักษะการช่วยเหลือตนเอง 2) กลุ่มประสาทสัมผัส เพื่อพัฒนาทักษะการรับรู้และการแยกแยะอย่างละเอียดผ่านสื่อที่ออกแบบเฉพาะ และ 3) กลุ่มวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยคณิตศาสตร์ ภาษา และวิทยาศาสตร์เบื้องต้น โดยครอบคลุมทั้งเนื้อหาด้านความรู้ และทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

ในด้านกระบวนการสอน มอนเตสซอริใช้ “การสอนแบบสามขั้นตอน” (Three-Period Lesson) เพื่อพัฒนาแนวคิดและคำศัพท์ของเด็กอย่างเป็นลำดับ ได้แก่ ขั้นการนำเสนอโดยครู ขั้นการจำแนกสิ่งที่เรียนรู้ และ

ขั้นการจดจำและเรียกชื่ออย่างแม่นยำ กระบวนการนี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถที่แท้จริงของตน

สำหรับการประเมินผล แนวคิดมอนเตสซอริเน้นการสังเกตเชิงคุณภาพ โดยเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กแต่ละคนกับตนเอง ไม่ใช้การเปรียบเทียบระหว่างบุคคล ครูจึงต้องเฝ้าสังเกตและบันทึกพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อวางแผนสนับสนุนการเรียนรู้ให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการเฉพาะของเด็ก รวมถึงการสื่อสารผลการประเมินกับผู้ปกครองเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน

กล่าวโดยสรุป แนวคิดมอนเตสซอริเป็นแนวทางที่เน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสนับสนุนศักยภาพเฉพาะตัว ครูมีบทบาทเป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นพบตนเองอย่างมีอิสระภาพและสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัทธนิษฐ์ คุ่มครอง (2561) ที่ชี้ว่า การเรียนรู้แบบมอนเตสซอริสามารถส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ความมีระเบียบวินัย และความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

### แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวทางสำคัญที่สามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอริได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากทั้งสองแนวคิดต่างให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้เด็กมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถาม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย (ศจีทิพย์ ตาลพันธ์และคณะ, 2566; สุริยนต์ กัลยาณี, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของมอนเตสซอริที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การมีอิสระในการเลือกกิจกรรม และการฝึกทักษะผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า (มฤดี วิชาศรี, 2561; พัทธนันท์ ปาเป็ง, 2562)

แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกยังมุ่งพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และการแก้ปัญหา ตลอดจนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, 2563) สอดคล้องกับแนวคิดของมอนเตสซอริที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกมิติ โดยเฉพาะการพัฒนา “จิตซึมซับ” ของเด็กในวัยปฐมวัยให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งจากสิ่งแวดล้อมที่จัดไว้อย่างเหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

นอกจากนี้ ลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุกที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ การสะท้อนผล และการประเมินผลด้วยตนเอง (ศจีทิพย์ ตาลพันธ์และคณะ, 2566) ยังส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิต ความมั่นใจ และระเบียบวินัย ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนรู้แบบมอนเตสซอริที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยสังเกตและปรับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับช่วงพัฒนาการของเด็ก (Lillard, 2017)

กล่าวโดยสรุป แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกมีความสอดคล้องและสามารถเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอริได้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในด้านการสร้างแรงจูงใจภายใน การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการพัฒนาทักษะการคิดและทักษะสังคมที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

### กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอริ บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 มีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

#### ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
1. สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอริ บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 2. แนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอริ บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2	1. ด้านการเตรียมความพร้อม	1.1 การจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้, วัสดุ, และอุปกรณ์ที่จำเป็น 1.2 การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้
	2. ด้านความพร้อม	2.1 ความพร้อมด้านงบประมาณ 2.2 ความพร้อมด้านสถานที่ 2.3 ความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ 2.4 ความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ 2.5 ความพร้อมด้านบุคลากร
	3. ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	3.1 หมวดชีวิตประจำวัน 3.2 หมวดประสาทสัมผัส 3.3 หมวดภาษา 3.4 หมวดคณิตศาสตร์

## วิธีดำเนินการวิจัย

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูปฐมวัยและผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี บริบทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 522 คน จาก 261 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฐมวัยและผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี บริบทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 230 คน เป็นครูปฐมวัย 115 คน และผู้อำนวยการ 115 คน จาก 261 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้ารวมการวิจัย

### เนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี โดยอิงกรอบเนื้อหาจากหลักสูตรมอนเตสซอรีสำหรับเด็กปฐมวัย (อายุ 3-6 ปี) ซึ่งครอบคลุมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในบริบทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 โดยเนื้อหาการศึกษาถูกจัดแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมความพร้อม 2) ด้านความพร้อม และ 3) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งนี้ การวิจัยยังมุ่งนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในทั้งสามด้านให้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

### เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี ภายใต้บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 สำหรับครูปฐมวัย 1 ฉบับ และผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ฉบับ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือขึ้นเอง โดยอิงจากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เครื่องมือมีความครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัยและเหมาะสมกับบริบทของกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดดังนี้

#### 1. แบบสอบถามสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย สำหรับครูปฐมวัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี จำนวน 53 ข้อ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ 1) ด้านการเตรียมความพร้อม 2) ด้านความพร้อม และ 3) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้มาตราวัดแบบมาตราส่วน 5 ระดับ (Likert Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอริฯ ภายใต้บริบทเดียวกัน โดยเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire)

## 2. แบบสอบถามสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย สำหรับผู้อำนวยการโรงเรียน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย จำนวน 53 ข้อ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ 1) ด้านการเตรียมความพร้อม 2) ด้านความพร้อม และ 3) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้มาตราวัดแบบมาตราส่วน 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอริฯ ภายใต้บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำนวน 3 ข้อ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ 1) ด้านการเตรียมความพร้อม 2) ด้านความพร้อม และ 3) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอริฯ ทั้ง 4 หมวด ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความครอบคลุมของประเด็น และความถูกต้องของถ้อยคำ แล้วนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงเครื่องมือให้เหมาะสม จากนั้นดำเนินการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (IOC) ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.50–1.00 และนำแบบสอบถามฉบับปรับปรุงไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนอกประชากร จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.993 ซึ่งอยู่ในระดับสูง แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือได้ เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

### ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยที่เป็นระบบและมีลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน ดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1 การขออนุญาตเก็บข้อมูล** ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อให้มหาวิทยาลัยออกหนังสืออนุญาตอย่างเป็นทางการในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

**ขั้นตอนที่ 2 การประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัด** ผู้วิจัยยื่นหนังสือขออนุญาตไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครูปฐมวัยและผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัด จำนวน 230 คน ตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (Google Form) ระหว่างวันที่ 23-27 ธันวาคม พ.ศ. 2567

**ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล** เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน เพื่อคัดกรองข้อมูลให้มีคุณภาพ พร้อมสำหรับการนำไปวิเคราะห์

**ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล** ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อสรุปสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามปลายเปิดโดยใช้วิธีสังเคราะห์ประเด็นสาระสำคัญ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

### ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากครูปฐมวัยและผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

**ตารางที่ 1** ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากครูปฐมวัยและผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี

ด้าน	สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี	ค่าสถิติ (n=230)		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการเตรียมความพร้อม	3.81	0.80	มาก
2	ด้านความพร้อม	3.49	0.89	ปานกลาง
3	ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.06	0.76	มาก
รวม		3.78	0.81	มาก

จากตาราง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากครูปฐมวัยและผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี โดยภาพรวม พบว่า สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรีอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.78$ , S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ( $\bar{x} = 4.06$ , S.D.= 0.76) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ( $\bar{x} = 3.81$ , S.D.=0.80) อยู่ในระดับมาก และด้านความพร้อม ( $\bar{x}$  เท่ากับ 3.49, S.D. =0.89) อยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนซอรี สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมความพร้อม ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในทฤษฎีและการปฏิบัติตามแนวคิดมอนเตสซอรี โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถสังเกตพัฒนาการรายบุคคลเพื่อออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละคน ทั้งนี้ การจัดสภาพแวดล้อม

การเรียนรู้ควรมีลักษณะสงบ เป็นระเบียบ ปลอดภัย และมีการจัดสรรพื้นที่อย่างชัดเจน พร้อมด้วยสื่อที่ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง กิจกรรมควรออกแบบให้มีลำดับความยากง่ายที่เหมาะสมกับพัฒนาการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้เชิงคุณภาพ ควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชนในกระบวนการเรียนรู้

2.2 ด้านความพร้อม การสนับสนุนด้านนโยบายควรมีความชัดเจนและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา โดยเฉพาะการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูเพื่อพัฒนาทักษะในการใช้สื่อ การสังเกตพัฒนาการและการจัดกิจกรรมตามแนวคิดมอนเตสซอริอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ต้องมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมและเพียงพอสำหรับการจัดหาสื่อคุณภาพ พัฒนาสภาพแวดล้อม และสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพของครูอย่างต่อเนื่อง สื่อการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมควรมีความปลอดภัย หลากหลาย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย ตามแนวคิดมอนเตสซอริ ทั้ง 4 หมวด การจัดประสบการณ์ควรครอบคลุม 4 หมวดหลัก

2.3.1 หมวดชีวิตประจำวัน เน้นการฝึกทักษะการดูแลตนเอง การทำงานอย่างเป็นลำดับขั้น และการสร้างวินัยในตนเอง

2.3.2 หมวดประสาทรับรู้ ส่งเสริมการพัฒนาประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่านวัสดุการเรียนรู้ที่เด็กสามารถควบคุมความผิดพลาดได้ด้วยตนเอง

2.3.3 หมวดภาษา มุ่งพัฒนาทักษะฟัง พูด อ่าน เขียน ตามลำดับพัฒนาการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.4 หมวดคณิตศาสตร์ มุ่งสร้างความเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์จากรูปธรรมสู่นามธรรม ด้วยสื่อเฉพาะที่ออกแบบตามหลักการของมอนเตสซอริ

## อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาข้อมูลจากครูปฐมวัยและผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอริ บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครอบคลุมทั้งด้านการเตรียมความพร้อม ด้านความพร้อม และด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนการนำแนวคิดมอนเตสซอริไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาระดับปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพในบริบทดังกล่าว

1.1 ด้านการเตรียมความพร้อม พบว่า ครูยังขาดองค์ความรู้และทักษะในการประยุกต์ใช้แนวคิดมอนเตสซอริอย่างลึกซึ้ง จึงจำเป็นต้องได้รับการอบรมที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้สามารถจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมได้อย่างแท้จริง ข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lillard (2017) ที่ระบุว่าครูมอนเตสซอริต้องผ่านการฝึกอบรมเฉพาะทาง เพื่อเข้าใจทั้งแนวคิดและกระบวนการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย

ตนเอง ครูควรจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยสภาพแวดล้อมต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงและปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดด้านทรัพยากร เช่น สื่อและอุปกรณ์ไม่เพียงพอ รวมทั้งขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณและการอบรมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับมลฤดี วิชาศรี (2561) ที่ระบุว่า การขาดแคลนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

1.2 ด้านความพร้อม พบว่า ข้อจำกัดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีประกอบด้วย งบประมาณที่จำกัดส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสื่อ อบรมครู และปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สถานศึกษาควรจัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนให้มีความพร้อม สะอาด ปลอดภัย และสอดคล้องกับหลักการมอนเตสซอรี รวมถึงการจัดหาสื่อที่เหมาะสมและมีคุณภาพซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ การขาดการอบรมครูและการสนับสนุนเชิงนโยบายจากสถานศึกษา ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการปฏิบัติแนวคิดดังกล่าวอย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเชิงลึกในแนวคิดมอนเตสซอรีผ่านการอบรมและการสร้างชุมชนการเรียนรู้ (PLC) จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัย สอดคล้องกับ พัชรนิตย์ คุ่มครอง (2561) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างศักยภาพครูผ่านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการสนับสนุนทางนโยบายเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

1.3 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า หมวดกิจกรรมในแนวคิดมอนเตสซอรีสำหรับเด็กปฐมวัยประกอบด้วยหมวดชีวิตประจำวันที่มีพัฒนาวิสัย ความรับผิดชอบ และความเป็นอิสระผ่านการฝึกทักษะชีวิตและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก หมวดประสาทรับรู้ที่เน้นการพัฒนาประสาทสัมผัสทั้งห้าผ่านสื่อหลากหลายเพื่อส่งเสริมการรับรู้และการจดจำอย่างมีประสิทธิภาพ หมวดภาษาเน้นการพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างเป็นลำดับขั้นเพื่อสนับสนุนความสามารถในการสื่อสารอย่างเป็นระบบ และหมวดคณิตศาสตร์ที่วางรากฐานความเข้าใจในแนวคิดจากรูปธรรมสู่แนวคิดนามธรรมตามลำดับพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้ยังมีกิจกรรมเสริมที่ส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างรอบด้าน เช่น ดนตรี ศิลปะ วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะและศักยภาพของเด็กอย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับหลักการมอนเตสซอรี สอดคล้องกับ พัชรนันท์ ปาเป็ง (2562) ที่ระบุว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยควรครอบคลุมทั้งกิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริม โดยบูรณาการแนวคิดและสื่อการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ความสนใจ และศักยภาพเฉพาะบุคคลของเด็ก ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดมอนเตสซอรี

2. ผลการศึกษาข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย ตามแนวคิดมอนเตสซอริ บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต มีดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมความพร้อม ควรมุ่งพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีและการปฏิบัติ ตามแนวคิดมอนเตสซอริ เสริมทักษะการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถสังเกตพัฒนาการรายบุคคลเพื่อออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นระเบียบ สงบ ปลอดภัย และมีพื้นที่กิจกรรมชัดเจน พร้อมจัดหาสื่อคุณภาพที่ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง กิจกรรมควรมีลำดับความยากง่ายสอดคล้องกับพัฒนาการและส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การประเมินเน้นการสังเกตเชิงคุณภาพ ร่วมกับการส่งเสริมความร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน และแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน

2.2 ด้านความพร้อม การพัฒนาด้านความพร้อมควรมีนโยบายที่ชัดเจนและเชื่อมโยงในแผนพัฒนาการศึกษา พร้อมจัดอบรมครูเพื่อพัฒนาทักษะการใช้สื่อ การสังเกต และการจัดกิจกรรมแบบมอนเตสซอริอย่างมีประสิทธิภาพ จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอเพื่อจัดซื้อวัสดุคุณภาพ พัฒนาสภาพแวดล้อม และสนับสนุนการอบรมครู สภาพแวดล้อมและสื่อควรมีความปลอดภัย เหมาะสมกับวัย มีความหลากหลาย ครบถ้วน และส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง

2.3 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย ตามแนวคิดมอนเตสซอริ ทั้ง 4 หมวด การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรครอบคลุม 4 หมวดหลัก ได้แก่ ชีวิตประจำวัน ประสาทรับรู้ ภาษา และคณิตศาสตร์ โดยหมวดชีวิตประจำวันเน้นการดูแลตนเองและวินัย หมวดประสาทรับรู้ส่งเสริมการวิเคราะห์ผ่านประสาทสัมผัส หมวดภาษาเน้นทักษะฟัง พูด อ่าน เขียน และหมวดคณิตศาสตร์มุ่งพัฒนาแนวคิดจำนวนและตรรกะ กิจกรรมทั้งหมดต้องสอดคล้องกับพัฒนาการรายบุคคล ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

จากผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่เน้นว่าการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยควรยึดหลักการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงในบริบทที่เหมาะสมตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคน อีกทั้งยังเน้นบทบาทของครูในการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก และใช้การประเมินเชิงพัฒนาการควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน เพื่อสร้างรากฐานที่เข้มแข็งในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

## สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย ตามแนวคิดมอนเตสซอริ บริบทสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ และอภิปรายผลโดยอ้างอิงถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบข้อค้นพบสำคัญดังต่อไปนี้

### 1. จุดเด่นของงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดเด่นสำคัญคือความครอบคลุมของมิติที่ศึกษา ซึ่งสามารถสะท้อนภาพรวมของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีในระดับปฐมวัยได้อย่างชัดเจน โดยครอบคลุมทั้งด้านการเตรียมความพร้อม ด้านความพร้อม และด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งนี้ การดำเนินการศึกษาคครอบคลุมทั้งฝ่ายปฏิบัติ (ครูปฐมวัย) และฝ่ายบริหาร (ผู้อำนวยการโรงเรียน) ช่วยให้ผลการวิเคราะห์มีมุมมองที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงผลการวิจัยเข้ากับกรอบทฤษฎี แนวคิดทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากในประเทศและต่างประเทศอย่างมีระบบ ช่วยเสริมความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบ และสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนานโยบายหรือแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในระดับพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

### 2. จุดอ่อนของงานวิจัย

แม้ผลการวิจัยจะชี้ให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีอยู่ในระดับมาก แต่ก็พบข้อจำกัดที่ควรได้รับการพิจารณา ได้แก่ ความไม่เพียงพอของทรัพยากร เช่น สื่อการเรียนรู้ อุปกรณ์ประกอบการสอน และงบประมาณสนับสนุนการอบรมพัฒนาครู นอกจากนี้ยังพบว่าสถานศึกษาบางแห่งยังขาดความพร้อมเชิงนโยบายหรือโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมตามแนวคิดมอนเตสซอรีอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพและความยั่งยืนของการดำเนินงานในระยะยาว อีกทั้งยังสะท้อนถึงความจำเป็นในการกำหนดนโยบายสนับสนุนอย่างชัดเจน รวมถึงการสร้างระบบติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อพัฒนาการของเด็กในแต่ละบริบทได้อย่างแท้จริง

### 3. องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ที่มีคุณค่าเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ ได้แก่ กรอบแนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรีอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติหลัก คือ การเตรียมความพร้อมของครู การพัฒนาสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ และการออกแบบกิจกรรมตามหมวดหลักของมอนเตสซอรี ได้แก่ ชีวิตประจำวัน ประสาทรับรู้ ภาษา และคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีการเน้นกิจกรรมเสริมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะในมิติอื่น ๆ อย่างรอบด้าน งานวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงแนวทางการบูรณาการแนวคิดมอนเตสซอรีให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนไทย ทั้งในเชิงวัฒนธรรม โครงสร้าง และทรัพยากร ซึ่งถือเป็นประเด็นใหม่ที่ยังมีงานวิจัยในประเทศไทยศึกษาไม่มากนัก

### 4. ประโยชน์ทางวิชาการ

งานวิจัยนี้มีประโยชน์ในเชิงวิชาการอย่างชัดเจน ทั้งในด้านการเป็นแหล่งข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย และในด้านการเสนอแนวทางที่เป็นรูปธรรมสำหรับผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายการศึกษาในระดับพื้นที่และระดับประเทศ โดยเฉพาะในประเด็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านกระบวนการอบรมและการสร้างชุมชนการเรียนรู้ งานวิจัยฉบับนี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการประเมินหรือพัฒนาแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในบริบทอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงเป็นพื้นฐานในการต่อยอดงานวิจัยเชิงลึกต่อไปในอนาคต ทั้งในด้านการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือการประเมินผลกระทบในระยะยาวของแนวคิดมอนเตสซอริต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในบริบทไทย

### ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอริอย่างชัดเจน โดยสนับสนุนงบประมาณ การฝึกอบรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู
2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ: สถานศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูผู้สอน โดยเน้นการประยุกต์แนวคิดมอนเตสซอริกับบริบทท้องถิ่น รวมถึงควรพัฒนาคู่มือหรือแนวทางการจัดประสบการณ์อย่างเป็นระบบ
3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ: ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของเด็กที่เรียนรู้ผ่านแนวคิดมอนเตสซอริกับแนวคิดอื่น ๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในบริบทไทย

### บรรณานุกรม

- พัทธนันท์ ปาเป็ง. (2562). การบริหารงานวิชาการด้านกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวคิดแบบมอนเตสซอริ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่). ChiangMai Rajabhat University Intellectual Repository. <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/2165>
- พัทธนันท์ คุ่มครอง. (2561). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบมอนเตสซอริ (Montessori) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต). DPU e-Theses. <https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Pattanit.Kum.pdf>
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2561). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มลฤดี วิชาศรี. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอริสำหรับเด็กปฐมวัย ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม). SNRU E-Thesis. <https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2561/M126608/Wichasree%20Monlurdee.pdf>

- ศัจจิพย์ ตาลพันธ์ และคณะ. (2566). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 6(5), 642–656.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. ชุมชนม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580*. สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ในสถาน พัฒนาเด็กปฐมวัยตามบริบทไทย: แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบมอนเตสซอรี*. 21 เซ็นจูรี.
- สุริยนต์ กล้วยาณี. (2566). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. <https://www.chan1.net/book/2824>
- Lillard, A. S. (2017). *Montessori: The science behind the genius* (3<sup>rd</sup>ed.). Oxford University Press. <https://global.oup.com/academic/product/montessori-9780199981526>